5-ހ/19/2020

02/02/2020

بسم الله الرحمن الرحيم

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާ

ބަލައިގަތް: ސަލްމާ | ރ. ނަންބަރު: 415

ލިބުނު ތާރީޚް: 2.2.20 | ގަޑި: 10:42

ރެފަރކުރެވުނު ސެކްޝަން: D

ސެކްޝަނަށް ލިބުނު

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު،

ވާދީން ސަލާމަށްފަހު ދަންނަވަމެވެ.

އަންހެނުންނާއިމެދު ކުރެވޭ ހުރިހާ ތަފާތުކުރުމެއް ނައްތާލުމާބެހޭ މުޢާހަދާއަކަށްވާ، "ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެގެއިންސްޓް ވިމެން (CEDAW)" ގައި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބައިވެރިވެފައިވާއިރު، މި މުޢާހަދާގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބީ)، (އީ)، (ޖީ)، (އެޗް) އަދި އެމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނެގުމާ ގުޅޭގޮތުން، 2019 ޑިސެންބަރު 24 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި މަޝްވަރާކުރެއްވުމަށްފަހު، "ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެގެއިންސްޓް ވިމެން (CEDAW)" 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބީ)، (އީ)، (ޖީ)، (އެޗް) އަދި އެމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނެގުމަށް ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވައިދެއްވާފައިވާކަމަށް ވަނީ ނިންމަވައިފައެވެ.

ދިވެހި ދައުލަތުގެ ނަމުގައި، ވެރިކަން ހިންގާ ފަރާތުން ބައިވެރިވާ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާތަކުގެ މައްޗަށް ޤަވާއިދުކުރަންވާނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި، އެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރެއްވުމަށްފަހު، އެ މަޖިލީހުން ނިންމަވާ ގޮތެއްގެ މަތިންކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 93 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، "ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެގެއިންސްޓް ވިމެން (CEDAW)" 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބީ)، (އީ)، (ޖީ)، (އެޗް) އަދި އެމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނެގުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯއްދެވުމަށްޓަކައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވައި، އެ މައްސަލައާމެދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނިންމަވާ ގޮތެއް މި އޮފީހަށް އަންގަވައިދެއްވުން އެދެމެވެ.

"ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެގެއިންސްޓް ވިމެން (CEDAW)" މުޢާހަދާގެ 16 ވަނަ މާއްދާއަށް ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނެގުމާ ގުޅޭގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސްއިން ތައްޔާރުކުރައްވައިފައިވާ މަޢުލޫމާތު ކަރުދާހުގެ ކޮޕީ މި ސިޓީއާއެކު އަރިސްކުރީމެވެ.

އިޙްތިރާމް ޤަބޫލުކުރައްވާން އެދެމެވެ.

8 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1441

2 ފެބްރުވަރީ 2020

ޚާދިމުކުމް

އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

މާލެ،

މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސް
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

1. ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެގެއިންސްޓް ވިމެން މުޢާހަދާގެ 16ވަނަ މާއްދާއަށް ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން[1] ނަގާލުމާބެހޭ މަޢުލޫމާތީ ކަރުދާސް

2. މަޝްވަރާގެ ތަފާސް ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް

ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެގެއިންސްޓް ވިމެން (އަންހެނުންނާމެދު ކުރެވޭ ހުރިހާ ބާވަތެއްގެ ތަފާތުކުރުންތައް ނައްތާލުމުގެ މުޢާހަދާ) ސީޑޯ ގެ 16ވަނަ މާއްދާ (ކައިވެނީގެ އާއިލީ ގުޅުންތަކާބެހޭ ކަންތައްތަކުގައި އަންހެނުންނާމެދު ކުރެވޭ ތަފާތުކުރުން ނައްތާލުމަށް މިމުޢާހަދާގައި ބައިވެރިވާ ގައުމުތަކުން އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު އަޅަންވާނެއެވެ. އަދި ޕާޓީއެއްގެ ގޮތުގައި ސޮއިކުރާ ޤައުމުތަކުގެ ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުން ހަމަހަމަ ކުރުން) އަށް ޖުމްހޫރިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖެއިން ރިޒަރވޭޝަން ކޮށްފައިވާއިރު، އެމާއްދާގައި ހިމެނޭ ބައެއް ކަންކަމަކީ އިސްލާމްދީނާ ޚިލާފު ކަމަށް ބެލެވޭތީ، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފުނުވާ ކަންކަމުގައި ނުވާތީ، ބައެއް ކަންކަމަށް މުޢާހަދާގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބ)، (ރ)، (ޅ)، (އ) އަދި އެމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނަގާލާ ގޮތަށް ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި، 24 ޑިސެންބަރު 2019 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވި ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި [illegible]، [illegible] ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެގެއިންސްޓް ވިމެން މުޢާހަދާގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބ)، (ރ)، (ޅ)، (އ) އަދި އެމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނަގާލުމަށް. މިކަމާ ގުޅޭ ތަފްސީލު އެނެކްސް 1 ގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

3. އުޞޫލީ ސުވާލު

ސީޑޯ މުޢާހަދާގެ 16ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބ)، (ރ)، (ޅ)، (އ) އަދި އެމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ދިވެހި ދައުލަތުން ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނަގާލުމުގެ [illegible] ޖެންޑަރގެ [illegible] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސް މިމިނިސްޓްރީއިން [illegible] އަދި [illegible] ބައިނަލްއަޤްވާމީ [illegible] [illegible] [illegible]

[1] reservation

ވަޒީފާއި ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކާއި ޤަރާރުތަކާ އިއްތިފާޤުވުން ޤައުމީ ސިޔާސަތު ގާއިމުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހަރުދަނާ ފަރުވާތަކެއް އެކުލަވާލައި ޤަބޫލުކުރުން
މި ދާއިރާގެ މުޢާހަދާތަކަށް އިއްތިފާޤުވެވޭނެ ގޮތްތައް ހޯދުމަށް ހުށަހަޅާ ރަށުތަކުން.

4. މުސާވާތުގެ ޤާނޫނީ ބުނިޔާދު
އަންހެނުންނަށް ހުރިހާ ދާއިރާއެއްގައި ފުރުޞަތު ލިބޭނެ ހަމަހަމަ ކަމުގެ ހަރުދަނާ ޤާނޫނީ ބުނިޔާދު ގާއިމުކުރުމަށް
ދިވެހި ދައުލަތުން 1976 ވަނަ އަހަރުން 1985 ވަނަ އަހަރާ ހިސާބަށް ޢާއިލީ ދާއިރާގެ ގޮތުން އަހަރު ގެ ވޯޓުގައި
ފުރުޞަތުދިނުމަށް އ.ދ.ގެ އާންމު މަޖިލީހުގައި ފާސްކުރެވުނު، 1979 ވަނަ އަހަރު އަންހެނުންނަށް ކުރާ ތަފާތު
ނައްތާލުމުގެ މުޢާހަދާ[2] ނުވަތަ ސީޑޯ ފާސްކުރި، 1980 ވަނަ އަހަރު އ.ދ.ގެ ޖެނެރަލް އެސެމްބްލީގެ
އެޖެންޑާގައި ސޮއިކުރުމަށް ހުޅުވާލެވުނު. ސީޑޯގެ މާއްދާތަކުގައި އެކުލަވާލެވިފައިވާ ދައުލަތް ސިޔާސީ ދާއިރާއާއި،
އިޖުތިމާއީ ދާއިރާއާއި، ވަޒީފާއާއި، ތަޢުލީމީ ދާއިރާއާއި، ސިއްޙީ ދާއިރާއާއި، އިގްތިޞާދީ ދާއިރާއާއި، ޤާނޫނީ
ހައްޤުތަކާއި ކޮމާޓީ ސަޤާފީ ދާއިރާ ހިމެނޭގޮތުން ދާއިރާތަކުގައި އަންހެނުންނަށް ކުރެވޭ ތަފާތު ނައްތާލުމަށް
އަންހެނުން ކުރާ ހަރުދަނާ ފިޔަވަޅުތައް މަޢުލޫމާތު.

މި މުޢާހަދާގައި ބައިވެރިވުމަށް ދިވެހިރާއްޖެ ސޮއިކުރީ 1990 ވަނަ އަހަރުއެވެ. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ
ހިލާފުވާނެ ބައެއް މާއްދާތަކަށް ރިޒަރވޭޝަން ހުށަހަޅައިގެން، މި މުޢާހަދާގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފަރާތުން ސޮއިކުރި
ސީޑޯގެ 1 ޖުލައި 1993 ގައި ތަންފީޛުކުރަން ފެށި. މި މުޢާހަދާގައި ބައިވެރިވި ދައުލަތުގެ ގޮތުން ސީޑޯގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 16 ވަނަ
މާއްދާއަށް ރިޒަރވޭޝަން ހުށަހެޅިއެވެ. ސީޑޯގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ވަނީ ޤާނޫނު އަސާސީގެ ދަށުން
ރިޕަބްލިކުގެ ރައީސް، ހާލަތު ނުކުރާ ވަޒީރުކަމަށް ހުރި ކޮންމެ ފަރާތަކަށް ޖިންސުގެ ތަފާތު ނެތި ފުރުޞަތު ދޭން
ކަމަށެވެ. 2008 ވަނަ އަހަރު ތަޢާރުފުކުރި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 109 ވަނަ
މާއްދާގައި ރައީސް ކަމަށް ވާނީ ބަލައިގަނެވޭ ޝަރުތުތަކުގެ ތެރޭގައި އަންހެނުން ހިމެނިފައިވާތީ، ސީޑޯގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ
ރިޒަރވޭޝަން އުވާލުމަށް ފާސްކުރި، އުވާލުމަށް ނިންމައި 2010 ގައި އަންހެނުން ވަޒީރުކަމަށް.

ސީޑޯގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) ގައި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފުރިހަމަ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ސިޔާސީ އެއް
ފިޔަވަޅު، އިދާރީ ފިޔަވަޅު އަދި ޤާނޫނީ ފިޔަވަޅު ތަންފީޛުކުރުމަށް އެޅުނު 17 ވަނަ މާއްދާގައި
ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފުރިހަމަ އިސްލާހުކުރުމަށް ސީޑޯ ކޮމިޓީއަށް ރިޕޯޓު ސަރުކާރުން ހުށަހަޅަން ޖެހެއެވެ. އަދި އެގޮތުން
ފުރިހަމަ އެކުލަވާލައި ކޮންމެ 4 އަހަރަކުން އެއްފަހަރު މިފަދަ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅަން ސީޑޯގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ
1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ) ގައި ބުނެފައިވެއެވެ. މިގޮތުން، ދިވެހިރާއްޖެއިން ފުރަތަމަ ރިޕޯޓު 1999 ވަނަ އަހަރު
ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ، ދެވަނަ ރިޕޯޓާއި ތިންވަނަ ރިޕޯޓު ކޮމިޓީއަށް ރިޕޯޓުގެ ގޮތުގައި އެކަށައި 2005 ވަނަ
އަހަރު ހުށަހެޅިއެވެ، ސީޑޯ ކޮމިޓީން އެރިޕޯޓަށް 2001 ވަނަ އަހަރު އަދި 2007 ވަނަ އަހަރު މުނާޤަޝާކޮށް
ނިންމާލައިފައެވެ. މިއާއިއެކު، 2012 ވަނަ އަހަރު ހަތަރުވަނަ ރިޕޯޓާއި ފަސްވަނަ ރިޕޯޓު ކޮމްބައިންޑް ރިޕޯޓެއްގެ
ގޮތުގައި ސީޑޯ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވާ، އެރިޕޯޓު 27 ފެބުރުއަރީ 2015 ގައި ސީޑޯ ކޮމިޓީން ވަނީ މުނާޤަޝާކުރެއްވިއެވެ.

[2] Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women (CEDAW)

އަދި މިދިރާސާ މުރާޖަޢާކުރުމުން ބައްދަލުވުމުގައި މިހާރަށް ސީޑޯ މުޢާހަދާގެ 16 ވަނަ މާއްދާއަށް ދީފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނުގެނައުމާމެދު އެކަމާއި ދެކެވުނު ސީޑޯ ދިރާސާ މުރާޖަޢާކުރުމަށް ޖަމިއްޔާއަށް ފޮނުވިގެން ދިރާސާކުރުމަށް ވަނީ ވަނީ އެދި ގެ ސީޑޯ ކޮމިޓީއިން ސުވާލުކުރައްވާފައެވެ. މީގެ އިތުރުން މުރާޖަޢާކުރުމަށް އެވަނީ ޝަރީޢަތާ "ކަންކަމުގެ އޮބްޖެކްޝަން" ގައިވާ މިކަންކަމާގެ ކުރެއްވިއެވެ.

5. މައްސަލައިގެ ފައިސަލާ

ދިވެހިރާއްޖެއިން ވަނީ ސީޑޯގެ 16ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ ހުރިހާ އަކުރުތަކަށާއި، މިމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް އެކަށައި ރިޒަރވޭޝަންކޮށްފައެވެ. ރިޕޯޓު އަހަރު ގައުމީ ބަލާލުމުގައި، ޤާނޫނުއަސާސީއާއި މިމާއްދާގައި ސާބިތުކުރެވިފައިވާ ވެސް 16ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޒަރވޭޝަންކޮށްފައެވެ. ނަމަވެސް ފަހުން ވަނީ މިމާއްދާގެ 1ވަނަ އަކުރުގެ (ބ)، (ދ)، (ހ) އަދި (އޭ) އިން ރިޒަރވޭޝަން ނަގާފައެވެ. މީގެ އިތުރަށް ހަމައެކަނި ރައްޔިތުން 16ވަނަ މާއްދާއަށް ވަނީ ރިޒަރވޭޝަން ކޮށްފައެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީއާ ވަނީ މިމާއްދާގެ ތަފްސީލުކުރުން ބަލައިގަނެފައިވާ އެގޮތުގެ މިންވަރު އަސާސީއަށް ކަމަށް ބަލާއިރު ޑިސްކްރިމިނޭޝަން ހުރިހާގޮތަކުން ވެފައިވެއެވެ. ބަދަލުގެނައުމަށް އިން މިމާއްދާގައި ސާބިތުކުރެވިފައިވާ 16ވަނަ މާއްދާގެ 1(ސ)، އަދި 1(އެލް) އަށް ރިޒަރވޭޝަންކޮށްފައެވެ. ނަމަވެސް ފަހުން ވަނީ މިމާއްދާގެ އެބައިތަކަށް ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނަގާފައެވެ.

6. މައްސަލައާ ގުޅިގެން މަޝްވަރާކުރުމުގެ ފުރުޞަތުގައި

މިނިސްޓްރީގެ ކަމުގެ ޖެންޑަރ ފާއިދާ ގުޅުންހުރި މުދަލުގައި މިކަމާބެހޭ ގޮތުން މަޝްވަރާ ކުރެވުނެވެ. އަދި ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އާއި ދަ ވުމަން ކޮމިޝަން އާއި ޕާކު ފަދަ ތިމާވެށި މަޝްވަރާ ކުރެވިފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން ސިވިލް ސޮސައިޓީގެ ފަރާތްތަކާއި ދެންނެވުނު ފަދައިން މިމައްސަލައާ ގުޅިގެން މަޝްވަރާ ކުރެވިފައިވެއެވެ.

7. ޖެންޑަރ ޑިސްކްރިމިނޭޝަން ކޮމިޓީގެ ދައުރު

(ކޮމިޓީގެ ދަށުން ހުށަހެޅޭ ފައިސަލާ މައްސަލައާއި ގުޅުން ނެތް)

8. އެހެނިހެން ކަންކަމާއި ގުޅުންހުރި މިންވަރު ބަލާކަށްނުޖެހުން

ބަޖެޓު ޚަރަދު އަސަރު:

ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ކުރިމަތިލާ އެއިރުގެ ގުޅުންހުރި ކަންތައްތަކުގައި އަންހެނުންނާމެދު ނުރަކަ ތަފާތުކުރުން ނައްތާލުމަށް މިމާއްދާގައި ބައިވެރިވާ ގައުމުތަކުން އެކަށައަޅާފައިވާ ފިޔަވަޅު އަޅަންވާނެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބ)، (ދ)، (ޖ)، (އޭ) އަދި އެމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނަގާނަމަ މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން ކަމާގުޅޭ ދާއިރާތައް ، ޤާނޫނުތަކާއި ޝަރީޢަތާ އަދި ފުލުހުންގެ މުއައްސަސާ، މީގެއިތުރުން އާންމުން ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ ހަރަދުތަކާއި ބަޖެޓުގެ އަސަރު ކުރާނެއެވެ.

ފާސްކުރި ގޮތުން ކުރުން އަސާސް:

ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ކައިވެންޏާއި އާއިލާގެ ގުޅުންތަކާބެހޭ ކަންތައްތަކުގައި އަންހެނުންނާމެދު ނުހެދޭ ތަފާތުކުރުން ނައްތާލުމަށް މުޖުތަމަޢުގައި ބައިވެރިވާ ގޮތުގެ ތަފްޞީލް އެކަށައަޅާފައިވާ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައެވެ. އެގޮތުން 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ޅ)، (ރ)، (ދ)، (އާޚ) އަދި އެމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޒަރވޭޝަން ނަގާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖެ ފާސްކުރުމުގައި އަސާސް ނުކުރާނޭގޮތަށް ގެނެސްދޭ ގޮތުން ރިޕޯޓް ތައްޔާރުކުރެވިފައެވެ.

ދިރާސާކުރި ބަޔަކަށް ކުރުން އަސާސް

1. ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓްރީގައި އަންހެނުން ބާރުވެރިކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދާޖެހޭކަން ވާސިލުވުމަށް މަސައްކަތްކުރަމުންދެއެވެ. މިގޮތުން ސިޔާސީ، އިޤްތިޞާދީ އަދި އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން ބަރާބަރުކުރުމަށް އަންހެނުންނަށް ހަމަހަމަ ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ މަސައްކަތަށް ކުރިއަރުވަމުންދާ ދިރާސާތައް ހިންގަމުންދެއެވެ.
2. ދިވެހި ޤާނޫނުއަސާސީ ބިނާކުރުމަށް ގާއިމުކުރި އިޖުތިމާޢީ ބަރާބަރުކަމަށް ހޯދައިދިނުމަށް ކުރަން މަސައްކަތްތަކަށް ކުރިއަށް ދެވެން.

ދި ޗިލްޑްރަންގެ ހަމަހަމަކަމާގުޅޭބައި

ސީޑޯ މާއްދާގެ މައިގަނޑު އަސާސަކީ ދި ޗިލްޑްރަންގެ ދުވަސްތަކުގައި ހުރި ފަރަގުތައް ނައްތާލުމާއި މިންވަރު ހަމަހަމަކަން ގާއިމުކުރުން ކަމަށްވާތީ، 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ޅ)، (ރ)، (ދ)، (އާޚ) އަދި އެމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޒަރވޭޝަން ނަގާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހަމަހަމަކަން ދިފާޢު ދައުލަތުން އެކަށް ވަރަށް މުހިއްމު ކަމަށް ފެނެއެވެ.

ދިމާވެއްޖެނަމަ ކުރުން އަސާސް

(އަސާސެއް ނުކުރެވުނެވެ.)

މާނަވީ ކުރުމާއި މައްސަލަ ދިރާސާ ބެލި ބައި

ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާ ކައިވެންޏާއި އާއިލާގެ ގުޅުންތަކާބެހޭ ކަންތައްތަކުގައި އަންހެނުންނާމެދު ނުހެދޭ ތަފާތުކުރުން ނައްތާލުމަށް މުޖުތަމަޢުގައި ބައިވެރިވާ ގޮތުގެ ތަފްޞީލް އެކަށައަޅާފައިވާ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައެވެ. އަދި ދިރާސާއިން ހޯދުނު ކަންތައް ގެނެސްދިނުމުގައި ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުން ހަމަހަމަ ، އެއް ރިޒަރވޭޝަން ދިވެހިރާއްޖެ ނަގާނަމަ މިކަމާއި ގުޅުން މައްސަލަ ގެނެސްދިނުމުގައި މާސްލަހަތު، ސަބަބު މިހާރު އަދި ރިޕޯޓްކުރެވުނު ގޮތުގެ ހިސާބުގައި ފެނި ގެނެސްދެވިފައެވެ.

މިކަމާއި ގުޅޭގޮތުން ރިޕޯޓުތަކާއިވެސް ދެފުރިޔާގެ ތަފާސްހިސާބު، މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒް އާއި އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އޮފީހާއި ގުޅިގެން މިކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މަސައްކަތްކުރެވެމުން ދަނީއެވެ.

އާންމު ފަރާތްތަކުން އިތުރު ޚަރަދުކޮށް ނުވާނޭ ކަމެއް ކުރަން ޖެހުން

އާންމު ފަރާތްތަކުން އިތުރު ޚަރަދުކުރަން ނުޖެހޭނެއެވެ.

9. މުއައްސަސާގެ ބޭރުގޮތުން ހުރަސްތަކާ ހުރަހެޅުންތައް

ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ވަނީ ކައިވެންޏާއި އާއިލާގެ ގުޅުންތަކާބެހޭ ކަންތައްތަކުގައި އަންހެނުންނާމެދު ކުރާ ތަފާތުކުރުން ނައްތާލުމަށް މިމުޢާހަދާގައި ބައިވެރިވާ ގައުމުތަކުން އެކަށީގެންވާ ހުރިހާ ފިޔަވަޅެއް އަޅަންވާނެއެވެ. އަދި މުޢާހަދާގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބ)، (ޕ)، (ޖ)، (އޮ) އަދި އެމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ދިވެހި ދައުލަތުން ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނެގުމަށް 2016 ވަނަ އަހަރު އެއިރުގެ ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން ނިންމަވާފައެވެ. ނަމަވެސް ދައުރު ބަދަލުވެފައި ވާއިރު، ދިވެހި ދައުލަތުން ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން މި ނިސްބަތުން ނެގުމަށް ހުށަހެޅުމަށް މިހާރުގެ ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ 24 ޑިސެންބަރު 2019 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި ގެންދެވުނު މަޝްވަރާކުރެއްވުމަށްފަހު، އެމަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައެވެ.

****

بسم الله الرحمن الرحيم

މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސް
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

އެނެކްސް 1

ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އަގެއިންސްޓް ވިމެން މުއާހަދާގެ 16ވަނަ މާއްދާއަށް ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން[1] ނަގާލެވޭނެ އިޞްލާޙު ބަދަލުތައް

ސީޑޯގެ 16ވަނަ މާއްދާގައި ވަނީ:

"1. ކައިވެންޏާއި އާއިލާގެ ގުޅުންތަކާބެހޭ ކަންތައްތަކުގައި އަންހެނުންނާމެދު ތަފާތުކުރުން ނައްތާލުމަށްޓަކައި މެމްބަރު ގައުމުތަކުން އެކަށީގެންވާ ހުރިހާ ފިޔަވަޅެއް އަޅަންވާނެއެވެ. އަދި ޚާއްޞަގޮތުގައި ހަމަހަމަކަމުގެ ބުނިޔާދުގައި ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންނަށް ހަމަހަމަ ކަށަވަރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

ހ. ކައިވެނި ކުރުމުގެ ހައްޤު

ށ. މިނިވަންކަމާއެކު ކައިވެނިކުރާނެ ފަރާތެއް ޚިޔާރުކުރުމާއި ހަމައެކަނި އެކަކުގެ އެއްބަސްވުމާއެކު ކައިވެނިކުރުމުގެ ހައްޤު

ނ. ކައިވެނިކޮށްގެން އުޅެމުންދާއިރު އަދި ކައިވެނި ރޫޅުމުގައި ހަމަހަމަ ހައްޤުތަކާއި ޒިންމާތައް ހުރުން

ރ. ކައިވެނިގެ ޙާލަތު ކޮންމެ ގޮތެއްގައި ވިޔަސް، ދަރިންނާ ގުޅޭ ކަންތައްތަކުގައި މައިންބަފައިންގެ ހައިސިއްޔަތުން ހަމަހަމަ ހައްޤުތަކާއި ޒިންމާތައް ހުރުން. ހުރިހާ ހާލަތެއްގައި ދަރިންގެ މަސްލަހަތަށް އިސްކަން ދޭންވާނެއެވެ.

ބ. ދަރިންގެ އަދަދާއި ދަރިން ލިބުމާ ދެމެދު ދޭންވީ މުއްދަތު މިނިވަންކަމާއި ޒިންމާދާރުކަމާއެކު ނިންމުމުގެ ހައްޤާއި، މި ހައްޤުތައް ބޭނުންކުރުމަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތާއި ތަޢުލީމާއި ވަސީލަތްތައް ލިބިގަތުމުގެ ހައްޤު

ޅ. އާއިލާގެ ނަމާއި ވަޒީފާ ޚިޔާރުކުރުމުގެ ހައްޤު ހިމެނޭ ގޮތަށް، ފިރިމީހާއާއި އަނބިމީހާގެ ހައިސިއްޔަތުން ހަމަހަމަ ޝަޚްސީ ހައްޤުތަކާއި މިލްކިއްޔާތު ލިބިގަތުމާއި ބެލެހެއްޓުމާއި ކޮންޓްރޯލްކުރުމާއި ހިންގުމާއި ...

ކ. މުދަލެއް ހޯދުމުގައި، ވިއްކުމުގައި، ބެލެހެއްޓުމުގައި، ހިންގުމުގައި، ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގައި، ބޭނުންކުރުމުގައި، މިލްކުކުރުމުގައި، މިފަދަ ކަންތައްތައް ހިނގާ ކޮންމެ ގޮތެއްގައި ދެ ބައިވެރިންނަށް ހަމަހަމަ ހައްޤުތައް ލިބިދިނުން.

---
[1] reservation

2. ޝަރުޢީކޯޓުތަކުގެ މިހާރު ކައިވެނި ކުރުމާއި ވަރިކުރުމާ ކައިވެނި ކުރުމުގެ ކަންކަން އަދަދު އެއްވެސް ގޮތަކަށް ބެހޭ އަދި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނެއް ނުވާތީ. އަދި ކައިވެނި ކުރުމުގެ ގޮތުން ދުވަސް އުމުރު ފުރުމުގެ ކަނޑައަޅާފައި، ކައިވެނި ކުރެވޭ ދަރިންނަށް

ހަމަޖެހިގެންނުވާ ގޮތުގެ ސަބަބުން. މިގޮތުގައި ޤާނޫނީ އުމުރު ހަމަނުވާ ކުދިންގެ ކައިވެނިކުރުމަށް ހުއްދަދޭ ކަމަށް ގޮތް ހިމެނިގެންވެއެވެ."

ސިވިލް ކޯޓުގައި ސިޓީއާބެހޭ ފުރަތަމަ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމުން އޭގެތެރެއިން އެކަމާބެހޭ ކަންކަމުގެ

އިތުރުކަންތައް މިމާއްދާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ އުމުރު ހަމަނުވާ ކުދިންގެ ބަޔާންކޮށްފައެވެ. އަދި މިގޮތުން މާއްދާގައި

އުމުރުފުރާނުވާ ސިވިލް ޤާނޫނުގެ ގޮތުގައި ހިމެނޭތަކުން ބަލާއިރު ޤާނޫނީ އުމުރު ހަމަނުވާ އަނިޔާ

ގެންދިއުމަކީ އާއިލާއާބެހޭ ގޮތުގައި، އެފަދަ ފަރާތް ހެދުން ޤާނޫނީ ގޮތުން ކަނޑައަޅާ ގޮތް ބަދަލުކުރެވޭ ގޮތަކަށް

ވަނީ އެކަމާބެހޭ ގޮތުގައެވެ.

މިގޮތުން 2007 ވަނަ އަހަރު ސިވިލް ކޯޓުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދެވަނަ އަދި ތިންވަނަ ކޯޓުތަކުން ރިޕޯޓް

ހުށަހެޅިއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިވިލްގެ 7 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި 16 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާ އިޖުތިމާޢީ

އަނިޔާ ގެންދިއުމަށް ވިސްނުމުގެ ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އަދި 2011ވަނަ އަހަރުގެ މާރިޗު މަހުގައި ޤާނޫނުގައި

ބައްލަވާ ހިމެނުމަށް ކަނޑަޅުމެއް 16ވަނަ ސަޤާފަތުގައި ދަރިވަރުންގެ އުމުރުގެ ޢިލްމީ ރިޕޯޓުގެ ރިޕޯޓު

ހުށަހެޅުމުގައި ތަފާތު ވަގުތު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަނީ ސިވިލްގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ ބައެއް ބައިތަކަށް ޤާނޫނީ އިޖުތިމާޢީ

ނުވަތަ އެއްބަސްވެފައެވެ. މިގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިވިލްގެ 16ވަނަ މާއްދާގައި އިޖުތިމާޢީ ނުވަތަ އެއްބަސްވެފައިވާ

އެމާއްދާގެ 1ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ)، (ށ)، (ނ)، (ރ)، (ބ)، އަދި މިމާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރެވެ.

މިކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުން، ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި އިޖުތިމާޢީ

ނުވަތަ ރިޕޯޓުގެ ނުވަތަ ބައިން ދިރާސާކުރި އެވް ލީ އަދި ދަރިވަރު އިން ވަނީ އެޖެހިފައި ދަރިވަރުގެ ސިޔާސަތު

ތަފާ ކަމެއްވެއެވެ.

މިހާލަތު ކަންތައް ދިރާސާކޮށް ހުށަހެޅި މައްސަލަ ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

1. ކައިވެނީގެ ޢާއިލާގެ ގުޅުންތަކާބެހޭ ކަންތައްތަކުގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުން ހަމަހަމަ ޙައްޤުތަކުން ނަފާހުރުމަށް މިއުސޫލުގައި

ބައިވެރިވާ ގައުމުތަކުން އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު އަޅަންވާނެއެވެ. އަދި ތިރީގައިވާ ކަމުގެ ހަމަހަމަކަމުގެ ޙައްޤުތަކުގެ

އަންހެނުން ހޯދަދޭ ކަށަވަރުކުރަންވާނެއެވެ.

ގާނޫނު އަސާސީގެ 34ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި

"ޤާނޫނުގައި ކައިވެނި ކުރުމަށް އުމުރުފުރާވެފައިވާ ކަނޑައަޅާފައިވާ އުމުރުގެ ކޮންމެ މީހަކަށް، ޤާނޫނުގައި

ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ކައިވެނިކުރުމާއި، ޢާއިލާ ބިނާކުރުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ". މިގޮތުން

ކަނޑައަޅާފައިވާއިރު

މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި

"ކައިވެންޏާއި ދަރިއަކު ހޯދުމުގައި ދެފަރާތުގެ ރުހުން، ފުރިހަމަކަން ގާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ހޯދަ

ހަމަހަމަ ދެމެދުން ލިބިދެވޭނެ" ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާއިރުން،

ސީޑޯގެ 16ވަނަ މާއްދާގައި އެބުނެވިގެންވާ ގިނަ ބައިބައެއް ނުވަތަ އާއިލާގެ ގުޅުންތަކާބެހޭ ކަންތައްތަކުގައި ސަރުކާރުން
ރައްކާތެރިކަންދިނުން ލާޒިމު ކަމުގެ ތަޢުލީމާއި ލިބިދިނުމުގެ ވާހަކަ ފާހަގަކުރެވެ.

އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ޚިލާފުވާ ގޮތުގައި ސީޑޯގެ މި މާއްދާގެ ހުރިހާ ނަންބަރުތަކަކާ ވަކި ރިޒަރވޭޝަން
އިޢުތިރާޟު ކުރެވިފައެވެ. އަދި ޤާނޫނުއަސާސީގެ ގޮތުން ދައުލަތުގެ ދީނަކީ އިސްލާމް ދީނެވެ. ސީޑޯގެ ބާކީ ނަންބަރުތަކަށް އަދިވެސް
އިޢުތިރާޟު ނުކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން މިހެނެވެ:

ހ. ކައިވެނި ކުރުމުގެ ހައްޤު

އާއިލީ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2000)ގެ 9ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި
"މިޤާނޫނުގެ ދަށުން ކައިވެންޏެއް ޙަވާލުކުރެވޭނީ ދެފަރާތުގެ ރުހުމާއި ކުރިމަތިލާ ލޯބި ދިނުމުން ކުރެވޭ އެއްބަސްވުމަކުން
ދެފަރާތް ކަމުގައިވާ ފިރިހެނާއާއި އަންހެނާގެ ރުހުން ލިބިގެން އޮވެގެންނެވެ." މިގޮތުން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.
މިގޮތުން މިމާއްދާގެ މިއަދުގައި ކައިވެންޏެއް ކުރަން ކުރިމަތިލާ ދެފަރާތުގެ ރުހުން ލިބުމަށް ކައިވެނި ކުރުމުގެ ކުރިން
އަންހެނާގެ ވަލީ ރުހުމާއި އެއްވެސް ކަމެއްގައި ބަލަހައްޓަންޖެހެއެވެ، ކައިވެނި ކުރުމަށް ވަލީ އަންހެނާގެ ވަލީވެރިއާގެ ވަލީ ނުލިބިގެންނަމަ،
އެ ކައިވެންޏެއް ޤާޟީގެ ވަލީވެރިކަމުގެ ދަށުން ކުރެވޭނެ (ނ) އަދި (ރ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

އާއިލީ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި އިސްލާމީ އުސޫލުތަކަށް ބިނާކޮށް ފިރިހެނުންނަށް
އެއްއަންގަބޮޑު ގިނަ އަނބިންނާ ކައިވެނި ކުރުމުގެ ހުއްދަ ދެއެވެ. އަދި 8 ވަނަ މާއްދާގައި ފިރިހެނުންނާ އަދިވެސް މުސްލިމު
އަންހެނަކާ އިނުން ހުއްދަ ނުވާނެއެވެ، އަންހެނަކަށް އަދިވެސް މުސްލިމު ފިރިހެނަކާ ކައިވެނި ކުރުމަކުން ހުއްދައެވެ.

ދިވެހިންގެ އާދަކާ އިސްލާމީ ގޮތުގެ ބައެއް ފަރާތްތަކުން މުސްލިމުންގެ މެދަށް އަދާލު ކުރު ގޮތުގެ ކަންތައްތަކުގައި
މިފަދަ ކައިވެނިތަކަކީ ދީނީ ގޮތުން ހިފާނެއެވެ. މިސާލަކަށް ޤާނޫނުތަކުގައި ފިރިހެނުންނަށް އަދިވެ މުސްލިމުންނާއި އިންނުމާއި
އަންހެނުން ހުރެގެން އަދިވެމުސްލިމު ފިރިހެނުންނާއި އިނުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ. އަދި އިންޑިޕެންޑެންޓުގައި މުސްލިމުން
އަދިވެ މުސްލިމުން އިނުން ސިފަ ފަރާތްތަކުގެ ބައެއް ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކައިވެނިއާ ގުޅޭ ސަރުކާރުގެ ކައިވެނީގެ
ބައިވެރިވާ ދުވަހުގެ ތިބުމުގެ އުސޫލުތަކާ އެއްކޮށް ކުރެވޭ ކައިވެނިކުރާނެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ؛ މިގޮތަށް ބަލާއިރު
ކުރެވޭ މިދަތި ކައިވެނި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެއްވުން ކަމަށެވެ. އަދި ވަކިކުރަން މުސްލިމު އަންހެނަށް އަދިވެ މުސްލިމަކާ
ކައިވެނި ކުރެވުނުކަމަކަށް ދެއްކިދާނެ ބައިވެރިވެ ވާނީ އިސްލާމު ގާނޫނެވެ. އިސްލާމު "ސްޕެޝަލް މެރިޖް އެކްޓް" އަކީ މިފަދަ ކައިވެނި ކުރުމަކަށް
ގެނެވޭ ދަސްތާވެޒެއް ޤާނޫނެއް ނުކުރެވޭނެ އިންޑިއާގައި މިގޮތަށް ކައިވެނި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވޭއެވެ.

މިހެންކަމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނު ތަކުގައި ކައިވެނި ކުރުމުގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް ބައެއް
ކަންކަމުގައި ހަމަހަމަ ކަމެއްގައި ވާނަމަވެސް، އެއްހަމަ ނުވުމުގައި ނޫން، ތަފާތު ކަންތައްތައް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި
ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) އަށް ރިޒަރވޭޝަން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ ގުޅޭގޮތުން ކުރެވިފައިވާ ވަކި ޤާނޫނުގައި
މިވާ މިގޮތަށް ތަފާތުތަކެއް ނެގުމަށް ދަށްވެފައިވާ ވާޖިބުތަކެއްގެ ސަބަބުން، ޤާނޫނަށް މިގޮތަށް އިސްލާހު ގެނައުމަށް އުނދަގޫވެދާނެ
ކަމެއްކަމަށް ބެލެވެއެވެ، ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) އަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަރާތުން ރިޒަރވޭޝަން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ
ގުޅުވައިގެން އަރައިގަތުމަށް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ނެގިފައެވެ.

ސ. ކައިވެނިކޮށްގެން އުޅުނުއިރުގައި އަދި ކާވެނި ރޫޅުމުގެ ފަހުން ލިބިދޭ ހައްޤުތަކާއި އުފުލަންޖެހޭ ޒިންމާތަކުގައި ހަމަހަމަކަމުގެ ޙައްޤު

ޢާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 23ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ފިރިމީހާ އަނބިމީހާ ވަރިކުރަން ވާނީ ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިގެން ކަމަށް ބައްޔިނާކޮށްނުވިޔަސްވެސް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ އުސޫލުތަކާއި ދެކޮޅުން ވަރިކުރުމަކަށް ކޯޓުން ބޭރުގައި އަނބިމީހާ ވަރިކުރެވިދާނެއެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގައި އަނބިމީހާއަށް ފިރިމީހާގެ ގޮތުން ވަރިވުމަށް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ދީފައި ވަރިވުމަށް ހުށަހެޅޭނީ ވަކި ސަބަބުތަކެއްގެ 24ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކުރެވިފައެވެ. ނަމަވެސް ފިރިމީހާއަށް އަނބިމީހާ ވަރިކުރުމަށް ހުށަހެޅޭނީ ވަކި ސަބަބުތަކެއްގެ ޤާނޫނުގައި ނުހިމެނެއެވެ.

އަދި މިޤާނޫނުގެ 27 ވަނަ މާއްދާގައި އަނބިމީހާ ފިރިމީހާއަށް ޢިވަޟެއް ދީގެން ވަރިވުން ނުވަތަ ޚުލްޢު ވަރި ހުއްދަކޮށްދެއެވެ. ނަމަވެސް ފިރިމީހާއަށް މިގޮތަށް ވަރިއެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި މިދެ އިތުރުން އަނބި މީހާއަށް ދަރިންނާއި ވަރިކުރުމުގައި އިނގޭ އަންހެނުންނަށް ފިރިމީހާ ހަރަދު ކުރަން ޖެހޭނެއެވެ. ނަމަވެސް އަނބިމީހާއަކަށް ފިރިމީހަކާ ފިރިމީހާއަކަށް ހަރަދުކުރަން ޒިންމާއެއް ނުކުރެއެވެ. އަދި 38ވަނަ މާއްދާގައި ބައިވެރިކަމުގައި ކައިވެނި ކޮށްގެން އުޅުނު އިރު އަނބިމީހާ އުޅުނީ ފިރިމީހާގެ ގެގައި ކަމަށްވާނަމަ، ޢިއްދަގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ކާވެނި ކޮށްގެން އުޅުނު އިރު ދިރިއުޅުނު ގެއިން އަންހެނުންގެ ނަފްސުގައި ނުކުންނަވައި އެއަންހެނުން އުޅުން އެކަން ފިރިހެނާ ދޫކޮށްލަން ޖެހެއެވެ. ނަމަވެސް އަންހެނުންނަކަށް ފިރިހެނުންގެ މައްސަލަކަން މިފަދަ ކަމެއް ނުކުރެވެއެވެ.

ވީމާ، ޝަރުޢުގެ ގޮތުންގައި ކައިވެނި ކޮށްގެން އުޅުއްވިއިރުގައި ކާވެނި ރޫޅުމުގެ ފަހުން އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް ހަމަހަމަ ޙައްޤުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ތަފާތުނުވާ ކަމުން ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ސ) އަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަރާތުން ކޮށްފައިވާ އިޢުތިރާޒު އަނބުރާ ގެންދިއުމުގައި ނުވެއެވެ.

ށ. ކައިވެނީގެ ގޮތުން ނުބަލައި މައިންބަފައިންނަށް ބެލެނިވެރިކަމުގެ ދަރިންނާ ގުޅޭ ކަންކަމުގައި ހަމަހަމަ ޙައްޤުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ދޭން. މިގޮތުން ހުރިހާ ހާލަތްތަކުގައިވެސް އެންމެ އިސްކަން ދޭންވާނީ ކުދިންގެ މަސްލަޙަތަށްޓަކައެވެ.

އިސްލާމް ދީނުން ކޮންމެ ހާލަތެއްގައި ޢާއިލާއާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ 35ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަނބި މީހާއާއި ދަރިންނާއި ވަރިކުރުމުގައި އިނގޭ އަންހެނުންނަށް ފިރިމީހާ ހަރަދު ކުރަން ޖެހޭނެއެވެ. ނަމަވެސް އަންހެނުންނަކަށް ދަރިންނަށް ހަރަދުކުރުމަށް ޤާނޫނީގޮތުން ޒިންމާއެއް ނުކުރެއެވެ. އަދި މިޤާނޫނުގެ 40 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ކުއްޖެއްގެ ޙަޟާނަތު ހަވާލުކުރެވޭނީ އޭނާ އިސްލާމެއްނަމަ ކުއްޖެއްގެ މަންމައަށް ބަލަން ބައްޕަ ކަންތައްތަކުގައި ވެއެވެ. އަދި މަންމައަކަށް ޙަޟާނަތު ހަވާލުކުރުމަށް ޝަރުޠުތަކުގައި ވެސް އިސްލާމް އުސޫލުތަކުގެ ދަށުން ޙަޟާނަތު ހަވާލުކުރުމުގައި އިސްކަން ދޭނީ މަންމަގެ ޙައްޤުގެ މަތީ، ދައްތަ ނުވަތަ ބޮޑުދައިތަ އަށެވެ.

ނަމަވެސް ޢާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ކުއްޖާގެ ބަލަދުވެރިޔާ 47ވަނަ މާއްދާގައި ބައްޕަކަމުގައިވާއިރު ކުއްޖާގެ ގިނަ އިސް ބަލަދުވެރިޔާއަކީ ކުއްޖާގެ ބައްޕައެވެ. އަދި މިޤާނޫނުގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ޙަޟާނަތުގެ ޙައްޤު ކޮންމެ

މިހާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ކުއްޖާއި ކުއްޖާގެ މުދަލުގެ އެންމެ ރިޢާޔަތް ބަލަދުވެރިޔާ ކުއްޖާގެ އުމުރުން 18އަހަރު ފުރިހަމަވުމުން އެކުއްޖާގެ ބަލަދުވެރިކަން ބަރާބަރުވާނެކަމުގައިވެއެވެ.

ވީމާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުގައި ދަރިންނާ ގުޅޭ ކަންތައްތަކުގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް އެކަ ކަންތައްތަކުގައި ތަފާތު ހައްގުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ލިބިގެންވާތީ ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ) އަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަރާތުން ކުރެވިފައިވާ ރިޒާވޭޝަން އަނބުރާ ގެނެވިފައިނުވާތީ ކަމުގައިވެއެވެ.

(ހ) ބަލަދުވެރިކަމާއި ކައިވެނި ބާތިލުކުރުމާއި، ވަރިކުރުމާއި، ކައިވެނި އެކުލެވޭކަމުގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެން ކަންތައްތަކުގައި، ގާނޫނުގެ ދަށުން ދީނީ ހައްގުތަކާއި އުފެދޭ ފަދަ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާ ހަމަހަމަކޮށް. މިގޮތުން ކަންތައް ހަމަހަމަކަމާއިގުޅޭ އިސްކަން ދެވޭގޮތަށް ކައިވެނީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުކަން.

އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ގުޅިގެން ދަރިންނާގުޅޭގޮތުން އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުގައި އެކަ ކަންތައްތަކުގައި ތަފާތު ހައްގުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި ކައިވެނީގެ ބަލަދުވެރިކަމާއި ގުޅިގެންދާ ކަންތައްތަކުގައި މިކަން ދެކެވޭ ކަމަށް ވަނީ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. އަދި މިކަމަށް ގުޅޭ ކަންކަމުގައި ދަރިން ނުބެލެހެއްޓުމުގެ ސަބަބުން ކުއްޖާއާ އެކަނި ހުރުމުގައި ބަލަދުވެރިކަން ގާނޫނީ ހައްގުތަކާއި ދެކޭ ވެއްޖެއެވެ. ނަމަވެސް ކުއްޖާގެ ހައްގުތަކާއި ދިމާވާ ކަންތައްތަކުގައި ހަމަހަމަ ދަރިވެރިކަމުގެ ހައްގުތައް ކަމަކަށް ނުވެއެވެ. ބަލަދުވެރިކަމާއި ކުއްޖާގެ ހައްގުތަކާއި ކުރިމަތިވާ ކުއްޖާގެ އަންހެން ކަންކަމުގައި ކުއްޖާގެ ވާޖިބު މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ތެރޭގައި އަދި ވަރިވުމުން ކުއްޖާގެ ނަފަޤާ ދޭން ހަމަހަމަކަމުގައި ބަލަދުވެރިވެއެވެ[2]. އަދި މިގޮތުން ހަމަ ނޫން ހައްގުތަކުގައި ކުއްޖާގެ ބަލަދުވެރި ހައްގުތަކާއި އިސްވެގެން މަސްއޫލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިހާރު އިސްލާމީ ހައްގުތަކުގެ ހަމަހަމަކަމުގައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) އަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަރާތުން ކުރެވިފައިވާ ރިޒާވޭޝަން އަނބުރާ ގެނެވިފައިނުވާތީ ކަމުގައިވެއެވެ.

ނަމަވެސް ސީޑޯގެ 16ވަނަ މާއްދާގައި ދެން ބުނެ ހުރި ނަންބަރުތަކަށް ކޮންމެވެސް އިޢުތިރާޟް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނަކީ ދީނާއި ކުރިމަތިލާ އަނބިދަރި ގުޅުމުގެ ޤާނޫނުތައް ކަމަކަށް ނުވެއެވެ. އަދި އެ ނަންބަރުތަކުގެ ތަފްސީލު ދިރާސާކުރަމުން މިދަނީއެވެ.

ށ. މިނިވަންކަމާއި ކައިވެނީގެ ދެފަރާތުން މިހާރު އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި އަދިއެކަ އިސްލާމީ ދީނުގައި މަޖިލީހަށް ކަމެއްނެތި ކައިވެނި ކުރުމުގެ ހައްޤު

މިގޮތުން ބޭރުން ގާނޫނުގައިވާ ފަދައިން އާއިލާއާބެހޭ ގާނޫނުގެ 9ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި

"މިގާނޫނުގެ ދަށުން ކައިވެނިކުރުމަށް އެދޭ ފަރާތްތަކުގެ ކައިވެނި ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމަށް، އެކަމަށް އެދޭފަރާތުގެ ދަރަޖަ ކުރުމުގައި ހުރިހާ އަންހެނުންގެ ރުހުން ލިބިފައި އޮތުން" ކަމަށް ބަޔާން ކޮށްފައިވެއެވެ.

---

2 ކުއްޖެއް ހަވާލުކުރާނެ ބަލަދުވެރިއަކާ އަދި ވަރިވެއްޖެ ނަފަޤާކަމުގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖަސްޓިސް ޝަރީޢަތް
އެއްބަސްވުމަށް ދިރާސާ ވެއެވެ.

ނަމަވެސް މަޖިލީހުން ކައިވެނިކުރުން މިއީ މަދުން ނަމަވެސް ހިނގަމުންދާ ކަމެއްކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.
އަދި ވަކިން ގާއިސްކޮށް 18 އަހަރު ނުފުރޭ އަންހެނުން ކުދިން ބޮޑެތި ފިރިހެން އާއިލާއިން މަޖިލީހުކުރަށްގެން ކުޖެން ބޭނުމަށް ކައިވެނި
ކުރުމަށް ފަދަ ކުޖެއްގައި ކާވެނި ރަޖިސްޓްރީ ނުކުރާ އެފަދަ ކައިވެނިތަކެއް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިހެންކަމުން ގާނޫނުގައި ރިޢާޔަތްކުރެވޭ
ކާވެނި ކުރުމަށްޓަކައި ދެފަރާތުގެ ރުހުން ބޭނުންވާކަމުގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަ ކުރެވެއެވެ. އަދި ކުޖެން ބޭނުމަށް ކާވެ
ކައިވެނި ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގެ ގޮތުންވެސް ވަކި މުސްކުޅި ކުޖެން އިއުލާންކުރަމެވެ.

މިގޮ އިތުރުން ކާވެނި ކުރުމަށްދިނުމުގެ މަސައްކަތް ވަކި ހިފެހެއްޓުން ވެސް އެއީ ހިނގާ ކަމެއްކަމަށް ފާހަގަ
ކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް، ކުދިން ބޮޑުކުރުމަށް ފަރާއިތުން ކާވެނި ކުރަން އެދޭ އަންހެނުންގެ ވަލީވެރިޔާގެ ވަލީ ސަބަބަށް
މެދުވެރިވެގެން ދިވެހިރާއްޖެ ނަމަ އެކަށީގެންވާ ހަމަތަކުގެ ދަށުން ކުރެވޭ ވަލީ ދިވެހިން ކުރުމުގެ މަގު އެކުލެވޭ ބޮޑު ގާނޫނުން ދެއްވެ. އަދި
ހަމަތަކު ވަލީ ދޫނުދިނުމުން ނަމަ އެކަށީގެންވާ ކާރަނު ސަބަބެއް މެދުވެރިވެގެން ހަމަތަކު ވަލީ ހަވާލުކުރެވޭނެ ގޮތް.

ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަޖިލީހުގެ ކައިވެނިތައް ކައިވެނި ކުރުމުގެ ހައްގު އަންހެނުންނަށާއި ފިރިހެނުންނަށް ދެވިފައެވެ. އެހެން
ގޮސްފައި ގާނޫނުގައި ބަލާފައިވާ ދެފަރާތުގެ ރުހުން ލިބިފައި ވެސް ވާނީ 1998 ވަނަ އަހަރު މިޤައުމުގެ 1 (ބ) އަށް ފުރަތަމަ އިޞްލާޙް
ނަގާފައެވެ. މީގެ، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ކާވެނިކުރުމާއި ގުޅޭ މަސްއަލަތަކުން ކައިވެނި ކުރުމުގެ ހައްގު
ފިރިހެނުންނާ ކައިވެނި ކުރުމަށް އަންހެނުންނަށް ކަށަވަރު ބޮޑުނުކޮށް، ސުވާލު 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބ) އަށް
އެއްބަސްވުމަށް ފުރުސަތު ހޯދައިދެވެއެވެ.

ޅ. މިނިވަންކަމާއި މަސްއޫލިއްޔަތު ގޮތުގައި، ދަރިން ހޯދުން އަދި ދަރިން ކާވެނި ކުރުމުގައި، ދަރިން ހެއްދުމުގައި ދުވަސް ދުރުކުރާ
ކަންތައް ކައިވެނިކުރުމުގެ ހައްގާއި މިހައިސިއްޔަތު ފިރިހަމަކަން ބޭނުންކުރުމަށް މައުލޫމާތާއި ތަޢުލީމު އަދި ވަސީލަތްތައް
ހޯދުމުގެ ފުރުސަތު ލިބުން
ދަރިން ހޯދުން އަދި ކާވެނިކުރުމުގައި، ދުވަސް ދުރުކުރުން މިންވަރު ކާވެނިކުރުމުގައި އަންހެނުންނާއި
ފިރިހެނުންނަށް ހައްގު ދޭން ދެމެދު ހަވާލުވި ސިޔާސަތުގައި އެއްވެސް ހުރަސް ނެތެވެ. އާއިލާގައި މިވަނީ ކަންކަން ނިންމުމުގެ
ބާރު ދެމެދު ހަމަ ހިއްސާކުރާ ތަނެއްގެ ގޮތުގައެވެ. ދަރިން ހޯދުމާއި ދުވަސް ދުރުކުރުމުގެ ފިޔަވަޅު ބޭނުންކުރުމުގެ ބޭސްތަކާއި ގުޅޭ މައުލޫމާތު.
އަދި އާއިލާ ރޭވުމާއި މަސްއޫލިއްޔަތު ކަނޑައަޅާ މުޖުތަމަޢުގެ ޢާއިލީ ހައްގުތަކުގެ އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުން
އަޅުވަން ދިރިއުޅުމުގައި، އާއިލާ ރޭވުމަށް ވަސީލަތްތައް ހޯދުމަށް ފުރުސަތު އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުން ބަލާފައިވާ
ނެތް ހުރުކުރެވެ. އެހެން ގޮސްފައި ގާނޫނުގައި ބަލާފައިވާ ދެފަރާތުގެ ރުހުން ލިބިފައި ވެސް ވާނީ 1998 ވަނަ އަހަރު މިޤައުމުގެ 1 (ރ) އަށް
ފުރަތަމަ އިޞްލާޙް ނަގާފައެވެ. މީގެ، ސުވާލު 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ރ) އަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން ކުރި ފުރަތަމަ
އިޞްލާޙް އަނބުރާ ގެންދެވިފައި ހުރުކުރެ ނެތެވެ.

ބ. ކައިވެނި ކުރުމުގެ ފަހުން ބޭނުންކުރުން އާއިލީ ނަމެއް އިޚްތިޔާރު ކުރުމާއި ކުރާނެ މަސައްކަތެއް ނުވަތަ ކުރިއަށްދާން
ފެށުން ކުރުން ކުރަން އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ ހައްސާސިއްޔަތު އޮންނަ ހަމަ ހައްގުތައް

ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނަހަރު ޑޭޓާ އުނިބަ އިސްލާމީ އުސޫލުން ކަމަށްވާތީ ކައިވެނިކުރުމުގެ އަންހެނުން މިހާރު ނަމަވެސް
ބަދަލެއް ނާދެއެވެ. ކައިވެނިކުރުން ފުރުޞަތެއް އަންހެނުންނާބެހޭ އަދިއެއާއެކު ބަދަލެއް ނުވޭ ކޮންވެންޝަނުގައި ޖެންޑަރ އަސާސް
ދިވެހި އަންހެނުންނަށް ލިބިފައިވާ ސަބަބުތަކެވެ. ނަމަވެސް ކައިވެނިކުރުމުގެ ދިރިއުޅުމަށް ކުރާނެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ދާނެ
ފުރުޞަތު ކަނޑައެޅުން ގިނަފަރާތުން ބިނާވެފައިވާ މުޖުތަމަޢުގައި ބާރު ނުވަތަ ދިރި ގޮތަށް އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ
މެދުގައި ދަރިންކުރާ އުފެދިފައިވާ ގާނޫނުތަކާއި ގޮތުގެ މަތިން. ހަމަހަމަކަން، މަސައްކަތުގައި އަންހެނުންނާއި
ވެފާރި އަދާކުރި އަންހެނުންނަށް ހައްގު އިޖުތިމާޢީ ގެދޮރުވެރިންގެ ބަދަލުގައި، އަންހެނުންނަށް ގޮވައި ތިބޭނެ ބައެއްކަމުން
ޝަރީ ދީނީ ފިކުރުތަކުން އަލުން ދެނެގަތުން ދިރުމުގެ ސަރަޙައްދު، ގާނޫނީގޮތުން ވަޒީފާ އަދާކުރުމުގައި އެކަން ގޮތެއްގޮތުން އޮޅުނަށި
ދޮދުމަށް އަންހެނުންނަށް ހަމަހަމަ ފުރުޞަތު އަތުވެސް ދިނުމަށް، އަލަށްގޮތެއްގޮތުން ކަން ހިނގާގޮތުން ބަލާއިރު، އެކަންކަމުން މުޖުތަމަޢުން
ހުރިހާ އެހެންކަމަށް ބަލައިލާތީއެވެ. އެހެންކަމުން، މުޖުތަމަޢުގައި ގެޅުނުކަމާ ގުޅޭގޮތުން ސަމާލުކަން އަންހެނުންގެ ދައުރު ހަރުދަ
މަސައްކަތްތަކުގެ މައިދާނުގައި އަންހެނުން ހަރަކާތްތެރިވާ މިންވަރު ފިރިހެނުންނަށް ވުރެ ކުޑަވެއެވެ. އެހެންކަމުން މިކަމާމެދު
މުޖުތަމަޢުގައި ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރަން އަންހެނުންނަށް އިޖުތިމާޢީ ހުރަސްތަކުގެ ގޮތުން މަސައްކަތްތަކަށް ދެވެއެވެ. އެހެން
މުސާވާތު ގެއްލުވާނެ ބަލާބެލުމެއް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން ވަނީ 1999ވަނަ އަހަރު މިފާއްދާގެ 1(ޖީ)އަށް ރިޒަރވޭޝަން ނަގާފައެވެ.
މީގާ، ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ޖީ) އަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން ކަނޑައަޅާ ރިޒަރވޭޝަން އަށްވުރެގަނޑުވަރަށް
ގާނޫނީ ގޮތުން ހުރަހެއްނުވެއެވެ.

އެއީ، މުލިއްޔާތުގެ ވެރިކަމާއި، ހަރުމާއި ބެލެހެއްޓުމާއި ހިންގުމާއި، ބަންދުކުރުމާއި ދަށުކުރުވުމާއި، މިފަދަ ކަންތައްތަކަށް ހައް
ހަމަހަމަ އަޙަކަން ކަނޑުގައި ދެމެހެއްޓެވުމަށް އެއް ހަމައެއްކަމަށް ލިބިދެއްވުން

މީހުންގެ އަންބަކަނާ ހަމަހަމަ ޙައްޤުތަކަށް ލިބޭ މުލިއްކިއްޔާތާއި މުލިއްޔާތުގައި އާ ތަކެތި ބެހެއްޓުމާއި،
ހިންގުމާއި ބަންދުކުރުމާއި ދަށުކުރުވުމަށް ގާނޫނީ ގޮތުން ހަމަހަމަ ގަވާއިދެއްގެ ދަރިން އެއްވެސް ހުރަހެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެހެން
މުސާވާތު ގެއްލުވާނެ ބަލާބެލުމެއް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން ވަނީ 1998ވަނަ އަހަރު މިފާއްދާގެ 1(އޭ)އަށް ރިޒަރވޭޝަން
ނަގާފައެވެ. މީގާ، 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (އޭ)އަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން އެއްބަސްވުމަކުން ހުރަހެއް ނުވެއެވެ.

2. ކުޑަކުއްޖަކު މީހަކާ ކައިވެނި ކުރުމާއި ވަކިވުމާ ކައިވެނި ކުރުމަށް ކުރާ އަހުލުވެ އެއްވެސް ގާނޫނީ ބާރެއް ނުހުންނާނެ
ކަންތައްތަކެއް ނެތެވެ. އަދި ކައިވެނި ކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ދުވަސް އެނގޭ ގޮތުގެމަތިން ކައިވެނިކުރުމަށް، ރަސްމީ ގޮތުގައި ކައިވެނި
ރަޖިސްޓްރީކުރުން މަޖުބޫރު ކުރުމަށް ކަނޑައަޅާ ހުރި ހުކުމް ކަމެއް ކަނޑައަޅާފައެވެ. މިގޮތް ބޮޑުގައި މިކަންކަމާމެދު ގާނޫނު
ހަރުދަނާކޮށް ހިފެހެއްޓެވެ.

ގާނޫނު ނަންބަރު 4/2000 (ޢާއިލީ ގާނޫނު) ގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި، އެގާނޫނުގެ ދަށުން
ކޮށްދޭ އަދުލުވެރިކަމުގެ ކޮށް ކުރަން އަދި މީހުންކުރާ ކައިވެނި މީހުންގެ އުމުރުން މިފަދަ ގާނޫނީ 18 އަހަރު ފުރިފައިވާ ނަމަ
ކަމުގައި ބަލާނެކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ޝަރީޢަތް ޙާލަތުގައިކަމުގައި، އުމުރުން މިފަދަ ގާނޫނީ އަހަރު ފުރިފައިނުވާ
މީހުން ކައިވެނިކުރަން އެދި ހުށަހަޅާފައިވާއިރު، ކައިވެނިކުރާ ވަކި ކަންތައްތަކުގެ މަތިންބަލާ ބެލެހެއްޓުމުގެ ދަށުން، އެގޮތުގައިން
ކޮށްދިނުމުގެ ހުއްދަ ދިނުމުގެ ޚާއްޞަ ޢާއިލީ ގާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން ކޯޓަށް ރަޖިސްޓްރާރަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.

އެހެންކަމުން، ރިޕޯޓްކުރެވިފައިވާ ކައިވެނި ކުރުވުން އެންމެ ގައުމުގެ ގާނޫނީގޮތުން ގާއިމުކުރެވެއެވެ.
އަދި ރަސްމީގޮތުން ކައިވެނި ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގެ ވަގުތު ގާނޫނީ ގޮތުން ބެލެހެއްޓެވެ. ކައިވެނިކުރާ ފަރާތްތަކުގެ އުމުރު
ރައްކާތެރިކަން ހިމާޔަތްކުރުމަށްޓަކައި ކޯޓުން ޓަކުގައި ކުރާ ކައިވެނި ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގެ ގޮތުން ވަކި މިންގަނޑު ހުއްޓުވި ކޯޓުން
ރިއާޔަތްކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް އުމުރުން 18 އަހަރު ނުފުރޭ ކުދިންގެ ކައިވެނި ގާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ރިޢާޔަތްތަކާއި ރަޖިސްޓްރީ
ކުރަމުން ދިޔަވެސް، ޖުޑީޝަލް އެކަޑަމީގެ ފެމިލީ ރަޖިސްޓްރޭޝަންގެ ތަފާސްހިސާބުން ދައްކާގޮތުގައި އެފަދަ ކައިވެނިތަކުން
ވަރަށް މަދު އަދަދެކެވެ. މިސާލަކަށް، 2013 ވަނަ އަހަރު ރިޕޯޓްކުރެވިގެން ކުރިއަށްދިޔަ 5620 ކައިވެނީގެ ތެރެއިން 18 އަހަރު
ނުފުރޭ ކުދިން ހިމެނޭ 29 ކައިވެނި، ނުވަތަ އެއަހަރު ކުރެވުނު ކައިވެނީގެ 0.51% އަށް ވުރެ ކުޑަ ބައެކެވެ. އަދި މިފަދައިން
ކުރިއަށްދިޔަ ކައިވެނިތަކުގެ ތެރޭގައިވެސް އުމުރުން 16 އަހަރު ނުފުރޭ ކުދިންގެ ކައިވެނި ކުރިއަށްގޮސްފައި ނުވާކަން
ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވެއެވެ.

އިސްލާމީ ޝަރީޢާ ގައުމުތަކުގައި ވަކި ކައިވެނި ކުރުވާ އެންމެ ކުޑަ އުމުރު ގާނޫނީ ގޮތުން ގާއިމުކުރެވިފައިވެއެވެ.
އަދި ޝަރީޢާ ގައުމުތަކުގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް ތަފާތު އުމުރުތަކެއް ކަނޑައަޅާފައިވާއިރު، މިސާލަކަށް އިންޑޮނީޝިއާ އަދި
ޕާކިސްތާނުގައި އަންހެނުންނަށް މިނިމަމް އުމުރަކީ 16 އަހަރެވެ. އަދި އިންޑޮނީޝިއާގައި ފިރިހެނުންނަށް
ކައިވެނިކުރުމުގެ އެންމެ ކުޑަ އުމުރަކީ 19 އަހަރެވެ. ޕާކިސްތާނުގައި 18 އަހަރުގައެވެ. ނަމަވެސް މިފަދަ ޝަރީޢާ ގައުމުތަކުގައި
މަޝްވަރާއާއެކު ކޯޓުގެ ހުއްދައާއެކު ކައިވެނިކުރުމަށް ހުއްދަ ދެއެވެ. މިސާލަކަށް މޮރިޓޭނިއާގައި ކައިވެނި ކުރުވާ އެންމެ
ކުޑަ އުމުރަކީ 21 އަހަރު ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވިނަމަވެސް ބެލެނިވެރިޔާގެ ހުއްދައާއެކު ކުޑަ ކުދިން ކައިވެނި ކުރެވެއެވެ.

މީގެ އިތުރުން، މިއަދާ ހަމައަށް ގައުމު ރިޕޯޓުގައި ދެއްކި ފަދައިން ވަކި ކައިވެނި ކުރުވާ އެންމެ
ކުޑަ އުމުރެއް ކަނޑައަޅައި، ކައިވެނި ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމުގައި ބެލެހެއްޓޭނެއެވެ. ނަމަވެސް ދީނީ އިސްލާމީ ގައުމުތަކާއި
އެއްގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި 18 އަހަރުން ދަށުގެ ކުދިންގެ ކައިވެނި ކުރުވުން ވަރަށް ދަގަނޑެވެ. އެހެންކަމުން 18 އަހަރުގެ ދަށުގެ
ކުދިންގެ ކައިވެނި ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމުގައި ގާނޫނީ ގޮތުން ހުއްދަދޭނެ ޤާޟީގެ ބާރު ހަދައިދޭން ޖެހެއެވެ. އަދި އެފަދަ
ކައިވެނި މަދުކުރުމަށް ސަރުކާރުން ކަންތައްތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދަމުންދާ ފަދައިން ޢާއިލީ ޤާނޫނުގައި، އެއީ
އެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ ގަވާއިދުގައި މިކަން ހިމެނިފައިވާ ސިޔާސަތު 16 ވަނަ މާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ
ދަށުގައި އެހެނިހެން ކަމަކާ ބެހޭގޮތުން، ސިޔާސަތު 16 ވަނަ މާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޕޯޓުގައި އިސްލާހުކުރަން
ހުށަހަޅައެވެ.

****

بسم الله الرحمن الرحيم

މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސް

މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

ނަންބަރު: 459-PP/1/2020/14

ރައްޔިތުންގެމަޖިލީހުގެ އަލްފާޟިލް އިސްތިރީ މުޙައްމަދު ޝާފިޢާ،

ފުރަތަމަ ސަލާމަށްފަހު ދަންނަވަމެވެ.

މިއީ އެ ފަރާތުގެ ނަންބަރު 1-CBO(CS)/459/2020/5 (20 ޖަނަވަރީ 2020) ސިޓީއާއި ގުޅިގެން ދަންނަވަމެވެ.

ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ކޮންވެންޝަން އޮން ދި އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެގެއިންސްޓް ވިމެން (CEDAW)ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުގައި މި ދަންނަވާފައިވާ ރިޒަރވޭޝަންތައް ނުވަތަ ރިޒަރވޭޝަނާއި ނުވަތަ ޑިކްލަރޭޝަން ބަދަލުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ނިންމުމަކާއި މި މިނިސްޓްރީން ހުށަހެޅުމަށް ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ކަނޑައަޅައި ފޮނުވާފައިވާ ތަފްސީލު:

- 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބީ)، (އީ)، (ޖީ)، (އެޗް)،
- 2 ވަނަ ނަންބަރު، (ކުޑަކުއްޖެއްގެ މީހަކާ ކައިވެނި ކުރުމާއި ވަލީވެރިޔާ ކައިވެނި ކުރުމަށް ކުރާ އަމުރަކީ އެއްވެސް ގޮތަކުން ބުރުއް އެކުވެރިކުރަން ކަނޑައަޅައިފައިވާ ނޫނެވެ. އަދި ކައިވެނި ކުރުމަށް ހުއްދަ ދޫކުރާ އިންސާފު ގެއްލުނުއް ކަނޑައެޅުމުގައި، ކައިވެނި ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމާއި ގުޅޭގޮތުގައި ރަޖިސްޓްރީކުރަން ޖާބިރުކުރަން. މިގޮ ބޭރުގައި މިކަންކުރާތީ ބާރުން ކުރުން ވެސް ހިމެނެއެވެ.")

ވީމާ، މި މިނިސްޓްރީން އެކުލަވާލާފައިވާ މައުލޫމާތު ކަރުދާސް މި މިސިޓީއާއެކު، އެއްކަރުދާސް ކަމަށްވާއިރު ފޮނުވާ ދަންނަވަމެވެ.

އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ހުށަހަޅަމެވެ.

04 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1441

29 ޖަނަވަރީ 2020

ޚާދިމުކުމް

ޝިފާޒާ ޝަރީފް

މިނިސްޓަރ

ރައްޔިތުންގެމަޖިލީހުގެ އޮފީސް

މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީސް

މާލެ،

ދިވެހިރާއްޖެ.

ނަންބަރު: 1-CBO(CS)/459/2020/5

މިނިސްޓަރ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސް އަލްފާޟިލާ ޝާހިދާ ޝަމީރަށް،

ވެދުން ސަލާމަށްފަހު ދަންނަވަމެވެ.

ކަލޭގެ ނަންބަރު 459-PP/1/2019/122 (4 ޑިސެންބަރު 2019) ސިޓީއާއި މި އޮފީހުގެ ނަންބަރު 1-CBO(CS)/459/2019/109 (24 ޑިސެންބަރު 2019) ސިޓީއަށް ހަވާލާދީ ދަންނަވަމެވެ.

ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެގެއިންސްޓް ވިމެން މުޢާހަދާގެ 16ވަނަ މާއްދާއަށް ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނެގުމާ ބެހޭގޮތުން ފާސްކޮށްފައިވާ، ހަވާލާދީފައިވާ މި އޮފީހުގެ ސިޓީގައި ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ 1 ގެ "އޭ" އަށް ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނެގުމަށް ލަފާދީފައިވަނީ ރަނގަޅަށް ދެނެގަނެވޭތީ، ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެގެއިންސްޓް ވިމެން މުޢާހަދާގެ 16ވަނަ މާއްދާއަށް ކޮށްފައިވާ ރިޒަރވޭޝަން ނެގުމާ ބެހޭގޮތުން 2019 ޑިސެންބަރު 24 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވި ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި މަޝްވަރާކުރެއްވުމަށްފަހު، އެ މަޖިލީހުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވަނީ، ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ އެލިމިނޭޝަން އޮފް އޯލް ފޯމްސް އޮފް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން އެގެއިންސްޓް ވިމެން މުޢާހަދާގެ 16ވަނަ މާއްދާއަށް ކޮށްފައިވާ ތިރީގައި މި ދަންނަވާ ރިޒަރވޭޝަންތައް ނެގުމަށް ދަންނަވަން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލަފާދެއްވިއެވެ.

ސީޑޯގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ:

1. ކައިވެންޏާއި އާއިލާގެ ގުޅުންތަކާބެހޭ ކަންތައްތަކުގައި އަންހެނުންނާމެދު ނުބައިގޮތަކަށް ތަފާތުކުރުން ނައްތާލުމަށްޓަކައި މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމަށް އެ ގައުމުތަކުން އެއްބަސްވާނެއެވެ. އަދި ތިރީގައިވާ ޙައްޤުތައް ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންނަށް ހަމަހަމަ ކަށަވަރުކޮށްދޭނެއެވެ.

b. މިނިވަންކަމާއެކު ކައިވެނީގެ ބައިވެރިޔާ ހޮވުމާއި މިނިވަންކަމާއި ފުރިހަމަ ރުހުމާއެކުގައި މެނުވީ ކައިވެނި ނުކުރުމުގެ ހައްޤު.

e. މިނިވަންކަމާއި މަސްއޫލިއްޔަތުކަމާއެކުގައި، ދަރިން ހޯދާނެ އަދަދާއި ކާކުހެދުމާއި، ދަރިން ހޯދުމުގެ ދެމެދު ދުރުކުރުން ނިންމުމުގެ ހައްޤާއި މި ހައްޤުތައް ޙާޞިލްކުރުމަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތާއި ތަޢުލީމާއި އަދި ވަސީލަތްތައް ލިބުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބުން.

g. އަނބިމީހާ އަދި ފިރިމީހާގެ ޝަޚްސިއްޔަތުގެ ޚާއްޞަ ހައްޤުތައް ހަމަހަމަކުރުން. މީގެ ތެރޭގައި ކައިވެނީގެ ފަހުން ބޭނުންކުރާނެ އާއިލީ ނަމެއް އިޚްތިޔާރުކުރުމާއި، ކުރާނެ މަސައްކަތެއް ނުވަތަ ކުރިއަށްދާނެ ވަޒީފާއެއް ޚިޔާރުކުރުމުގެ ކަންކަން ހިމެނިގެންވެއެވެ.

h. މިލްކިއްޔާތުގެ ވިއްކުމާއި، ބެލެހެއްޓުމާއި، ހިންގުމާއި، ބޭނުންކުރުމާއި، ދޫކޮށްލުމާއި މިފަދަ ކަންތައްތައް ހިލޭ ނުވަތަ އަގަކަށް ކުރުމުގައި ދަމަހައްޓަންވީ އުޞޫލު ކަނޑައަޅާ ލިޔުންތައް.

2. ކުރުމަށްޓަކާ މިހާރު ކައުންސިލް ކުރުމާއި ވަކިވެހަރާ ކައުންސިލް ކުރުމަށް ކުރީ އަމުރަކީ އެއްވެސް މުއްދަތު ބާކީ އޮވެގެން ކައުންސިލް ހިންގާ ނުދެވޭ. އަދި ކައުންސިލް ކުރުމަށް ހުއްދަ ދޫކޮށް އެންމެ ފަހުން ކައުންސިލުތަކުގެ ކައުންސިލް ރަށްތައް ދަށަށް ރަޖިސްޓްރީކުރުން ފާސްވުމުން. މިގޮތުގައި މިކަން ގެންދާނީ ހުއްދަފަހުންނެވެ.

މިހާ، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން ވަގުތަށް ބެލުމަށްފަހު، ކައުންސިލްތަކުން ވީހާވެސް އަވަހަށް ކައުންސިލް ފެށޭނެގޮތުން ކަނޑައަޅަން 16ވަނަ މާއްދާއަށް ކައުންސިލް ރަޖިސްޓްރޭޝަނާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ފޮނުވުމަށް، މަޖިލީހުގައި ދެންނެވުމަށް އިޢުލާނުކުރުމަށް ނިންމާފައި ވަނީ މަޖިލީހުގެ ބަހުން ހުށަހަޅާފައިވާ، އެ މަޖިލީހުން ހުށަހެޅުމަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ކަރުދާސް ތައްޔާރުކުރުމަށް، މި ކަމުގައި ފުރިހަމަ މަސައްކަތް ދެންނެވުމަށް ދަންނަވާލަމެވެ.

އިޙްތިރާމް ގަބޫލުކުރައްވަން އެދެމެވެ.

25 ޖުމާދަލްއޫލާ 1441

20 ޖަނަވަރީ 2020

ޚާދިމުކުމް

އަލީ ޒާހިރު

ޗީފް އޮފް ސްޓާފް

މިނިސްޓަރ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަރވިސަސް

މާލެ،

ދިވެހިރާއްޖެ.